

PH 55
6/100

април — 1926 — avril

година — VI — année

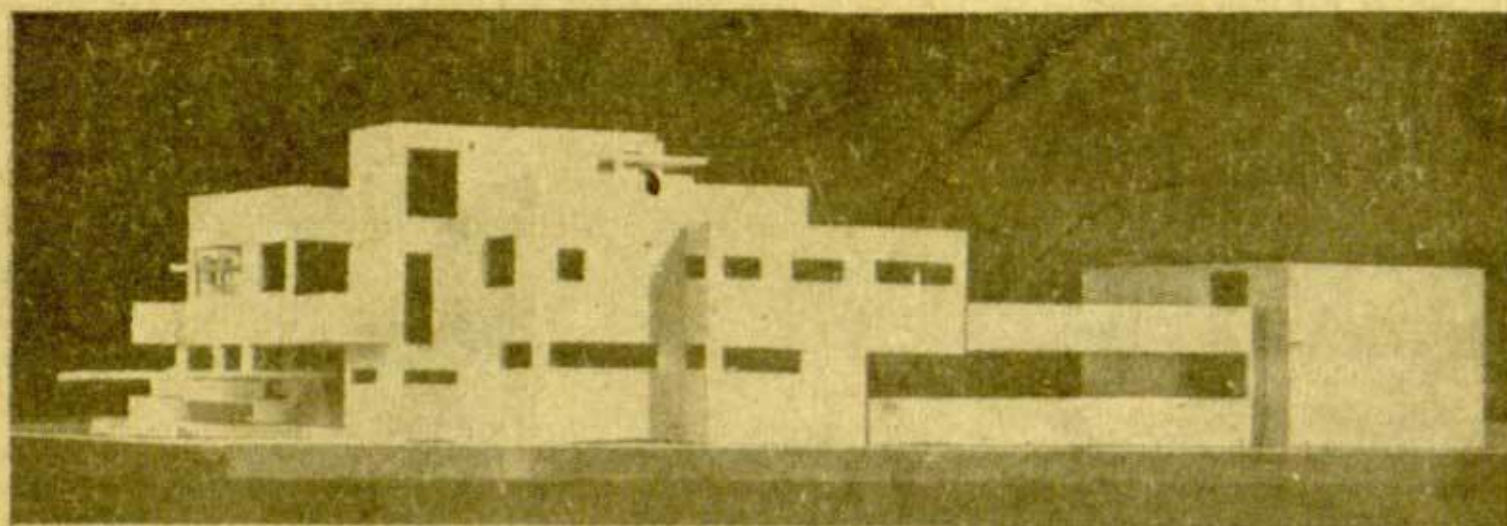
број
num. **40**

ЖЕИТ

revue internationale

1921-1926

међународни часопис

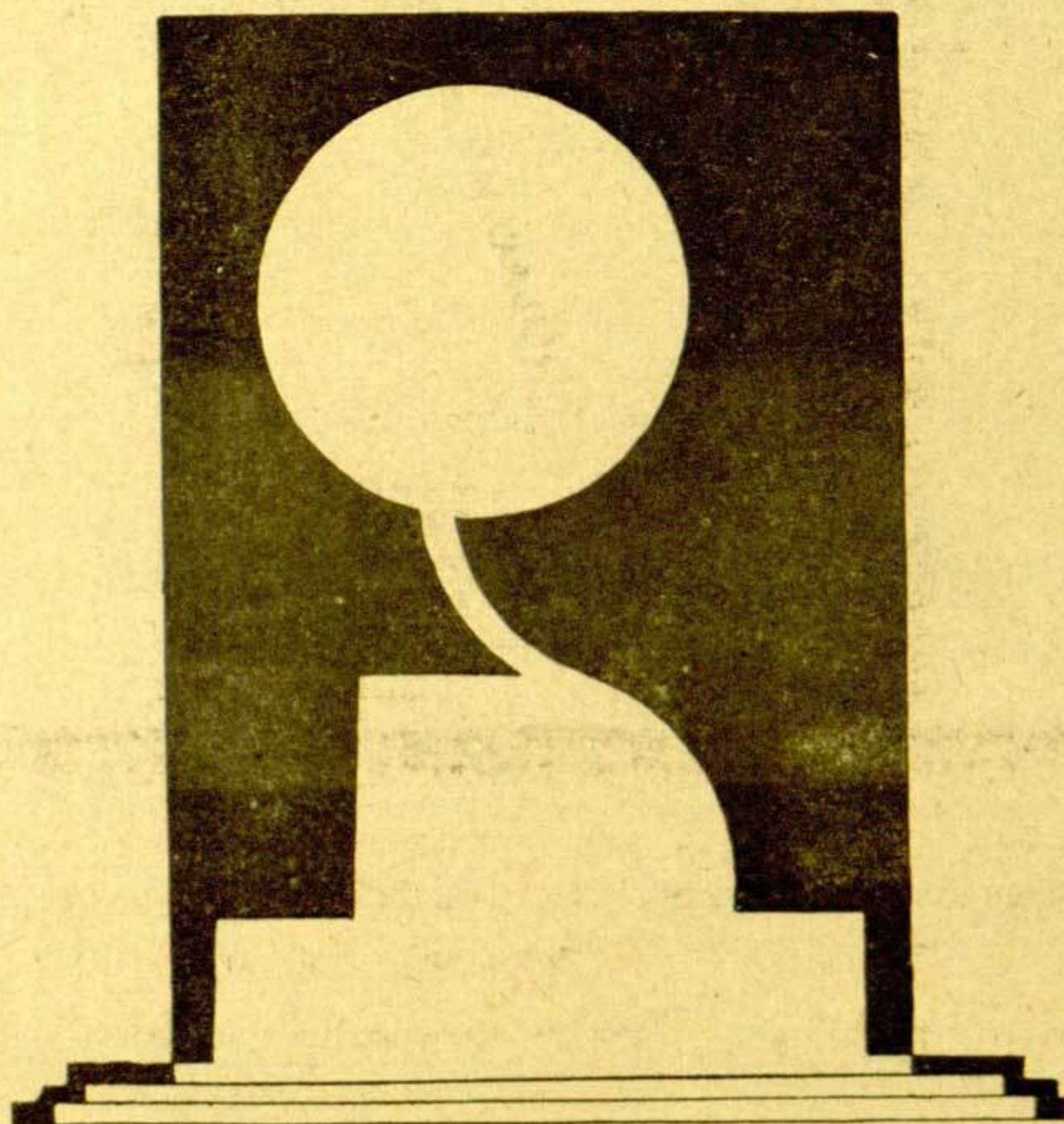

Theo van DOESBURG/C.van EESTEREN

Maison

BELGRADE — SERBIE — OBILITCHEV VENATZ 36

МАКРОСКОП: Зенитизам у свету — Филмска анкета у Берлину — Плес над празником — Сексуални екилибр новца или трговинска преписка о валутном питању — Колајна — Књиге Bauhaus-а — Међународна изложба револуционарне уметности у Москви — Зенитизам и часопис књижевних пикаваца — Никола Тесла „инжењер“ — Плава птица — Zenitistische Demonstrationen in Paris oder Paris in Alfred Kerr — Bibliographie mondiale.

Из књиге „ТУМБЕ“

LIUBOMIR MITZITCH
AVION SANS APPAREIL

zenitisme
zenitisme
zenitisme
zenitisme
zenitisme

Београд 1926. — На тужбу београдске полиције, песник
ЉУБОМИР МИЦИЋ, ради антиевропске поеме АЕРОПЛАН
БЕЗ МОТОРА стављен је под суд.

y. br. 4387/45

УРАНИ БЕЛА НА ВОДУ

УРАНИ БЕЛА НА ВОДУ

Ни тврда ни мека није наша постеља. Постеља као живот. Постеља као људи. До ногу пејсажи академских сликара или живописаца. У дну до палца. У дну испод табана. Свеједно је за патника Рембрант. Рафаел. Рубенс или српски фирмописац Алекса Ивић. Свеједно! Има ли више перспективе у музејским сликама или мање светла у сликама наших тужних постеља. Основ се не мења. Сlike нису живот макар су позлаћене. Макар су порнографске као сјај буржоаске културе. Као сјај и богатство собе за издавање. О бедни симболе друштва које треба мрзети! — Уморамена! Слушај Уморамена! Мене мучи јутрос и ово питање: зашто је тако далеко Калифорнија? Тамо нису можда никад чули за Рококо. За Ренесанс. За Лувр. Нити за умног пустињака Готаму Буду. Њима је сигурно ближи Робинзон Крузе. Линколн. Чаплин. Виљем Шекспир Харт. Драга! Ја верујем: они су срећнији много срећнији од нас. Прича о мрачном сјају Луја Четрнаестог или о ограниченом генију Наполеону за њих је банална. А величина превејаног Бенгалца Тагоре смешна. До зла бога смешна. Је ли? За њих је руски Петар Велики вероватно мањи од маковог зрна. Карађорђе би им импоновао да није био рајетин. Али тешимо се: они незнају за њега. У томе је и наша и балканска трагедија: бити велик непознат. Ех! Да је био каубој. Да је био копач злата на Аљашци или на којој обали Мисисипија! Веруј! На срећи јашу они људи који нису са овог ајдучког континента. Сви они ван Балкана. Тамо где никада Турци нису падали пред пјаним роговима црвеног полумесеца. Тамо где никада друмови нису пожелели Турака. Тамо где наше кубуре никада нису пожелеле Европејаца. Тамо где нису коцима пробијали лобање и дојке. Тамо где никада нису вриснула вешала нашим криком варварских грчева и болова. Над сноповима лешева наших. Тамо где Европејци никада нису сејали свога хуманизма. О далеки непознати другови! Пробудите се! Устајте!

— Све је равно ако мучи одвратна гладобоља. Одговара уморна и гладна Уморамена. Равно од Стамбола до Зенита. Равно кроз утробу Косова. Кроз утробу Балкана. Проклетог Балкана.

— Уклет је Балкан. Није проклет Балкан. То теби драга одговара твој Анарх Глад. Ми ћемо Балкан први проклетити. У пролеће самоубиства његове душе. У само пролеће наше љубави за њега. Проклети. Јер не можемо ништа друго. Само проклетити. Глад и Уморамена гледају се погледима заједничких страдања.

— Ја те вољем Уморамена. У сну сам те једном назвао тако:

Уморамена! Зато те на јутарњој јави стоструко љубим — што ниси била сан. Само сан. Љубим те. Вољем. Љубим.
— Нису важне речи. Дело је од важности. У име љубави: доле уметност!

Горе је грбава хртеница људождерског града. Град је савијен као гвоздена поткова. Само ова поткова не доноси среће људима. Макар је увек у прашини. Макар се храни само блатом и корупцијом. Макар се доји млеком крвавих копита. Одвратна је та велика поткова која ждере своје ајдучко копито. Али шта ћемо? Нема поткове где нема копита.

Земља је копито сунца.

Топот сунчевих ногу пробудио је Балкан.

Сузе куршума су потекле на недра ове земље.

Крв златних јатагана и свилених димија.

Тугањ сунчевих копита само је осмех робова.

Политика је симфонија злочина и капитала.

Рат је последња арија европске културе.

Аероплани скривају мистерије скривених бомби нашег духа и нашег барбарогенија.

— Рокфи! Куљај балканска потково! Цвете помрчине европског сунца!

— Устај море! Три девојке болан. Иду босе на војничку чесму. Свакој сукње до колена. Свакој голе ноге до кукова. Свакој бедра до слабина. Једра бедра. Сочне дојке. Их! Скривени медени ђердани. Ко магична срца међу ногама.

— Хеј! Ви! Из гвозденог пука! Дали су слађе биле дојке — беле дојке Туркиња — у зору или увече?

— Војници! Дали су били масни залогаји оних Бугаркиња? Ваших сестара?

— Добровољци! Дали је лакше било пробијати солунски фронт или... Дали је истина да су пене оне жене Гркиње?

Да. Да. Све то није истина. Ништа није истина. Све је лаж. Хероји и грешници нераздруживи су. Праштају се греси херојима. Херојима.

Ено! Будан је већ Смедеревски Ђерам. Оживео је Дорћол. Запевала Палилула. Забректала Савамата.

— Шкрипи ђерам

— Ко је на бунару?

Зар не — наши непознати прадедови. Ајдуци. Крвопије. Ви сте били права напаст свога времена у прошлости. Ми смо само лудост свога невремена у садашњости. Јер данас је берза спас и геније. Ни црвљивог боба није вредан онај који није политички амалин. Или агент. Или шпион. Није човек ко се не виђа на бучној молитви берзе. Није правоверник. Није достојан овог борделског живота. Политичке странке су катакомбе новог хриш-

банства. Банкарске берзе су замениле цркве. Јер у хришћанску цркву набашу само сомнабули. Сврате каткад и месечари. Сврате каткад и кобасичари. Берзанске хронике су најсветија јеванђеља. Штампана је религија богумрских гомила.

— Да. Тако је инвалиди. Тако је пролетери. Тако је изрешетани четници. Тако је ви мрки борци. Тако је ви романтични песници. Залуду све ваше траљаве риме и туберкулозни стихови. Ако уопште треба да буде поезије — песма треба да је муња. Песма треба да је бомба.

Реците! Која је ваша песма читанија од ове штампане молитве у свим гусарским новинама:

БЕРЗАНСКА ХРОНИКА

Београдска берза

5. новембра

ДЕВИЗЕ	Понуда	Траж.
Амстердам	—	—
Берлин	—	—
Беч	0 12275	0 12225
Брисел	435 —	430 —
Пешта	0 48	0 46
Букурешт	43 —	41 50
Варшава	—	—
Женева	1542 50	1540 —
Лондон	386 75	386 25
Рим-Милано	387 50	387 25
Њујорк	86 75	86 50
Париз	504 —	502 —
Праг	255 50	253 —
Солун	—	—
Софија	80 —	78 —
Барселона	—	—
Валуте		
Франц. франци	—	—
Румун. леји	—	—
Бугар. леви	80 —	—

Закључци: Лондон за 10.-XI. по 386; Женева за 30.-XI. по 1555. Акц. Народне Банке по 42 0; акције Бродарског Друштва по 670-685; акције Грађанске Банке траж. 17.

Прочитајте још једанпут. Ово је молитва над молитвама. А чија није? Није шала. Пљачка се брани народном слободом. Капитал народном етиком. Злочин народном филозофијом. Политика сељачким опанком. Тако ради полип народа: удружење политичара и банкара а. д. Зато трпи сваки народ. Тако хоће свака власт. Тако мора свака држава. Јер — то је држава. А ви песници?...

Тенденција: на берзи чврста.

Динар је у Цириху попустио од 6575 на 650, док све остале девизе су у скоку, нарочито Њујорк, Париз и Милано.

На данашњем састанку све је рађено изнад паритета на бази 6:47:50.

Робе је било, али је тражња много већа и зато је Народна Банка и остале приватне банке, подмирила тражњу и спречава даље дизање страних девиза. У терминима робе није било, једино је дат Лондон испод данашњег курса за 1.-XII. по 386, Женева за 30.-XI. по 1555.

У државним папирима много је рађено за рентом ратне штете која је у паузу. У Загребу, Праг, Милано и Лондон су нешто чвршћи док остале девизе нешто слабије.

Цирих

5. новембра 1923. године

Београд	6 50
Лондон	25 10
Париз	32 52
Њујорк	5 13
Праг	16 45
Амстердам	218 —
Софија	5 17
Милано	25 05
Букурешт	2 70
Брисел	27 75
Беч	00 79 25

Бре нису ретка наша крвава јутрења. Расту као вулкани. Као гејзири. На балканским друмовима леже пјани и налокани људски лешеве. Разбарушене косе. Просутих црева. Мајку му. Непознати људи. Непознати распорени лешеве. Спотичу се жене на лешеве као на јутарња знамења и црквена звона. Прича једна жена под прозором. Тепелук црвен. Марама црна: — Ојутрос. Онај. Џукела бакалин са Теразија. Ноћу увек заборављао врата своје куће. Нестајао са циганкама чубурским. Гутала га помрчина са Рускињама. Али и стари лисац је долијао. Французљиви. Нос му је одрезан перорезом. Нос обешен о зелену грану канапом. Као свињска њушка. Јух! Пупак му сатеран право у слепо црево. Језик исплажен. Привезан око врата. Крмак један.

Прича се: правда женине освете. Јух! Снага му је одрубљена као Муратова глава. Сахрањена у малу кућну гробницу. Под креветом покојникове удовице. У истом кревету остављена жена проживела је прву ноћ своје љубави. Свога слзострашћа. И крваво слатко.

— Оф! Свирепа женска освета. Море оф! Слађе је своје жене љубити него туђе снубити. Лепше је љубити жену него лежати мртав на топчидерском друму. Наказан. Као страшило дана и ноћи. Као плашило звезда и месеца.

— Истина је Уморамена! Истина! Путеви истине увек воде у глад или под вешала. Паклени новинари извикују злочине и мистерије банкарских црпова.

— Сабласт! Сабласт! Повикаше сви мушкарци који су прочитали новине. Они у гаћама и они у панталонама. Надвикаше своје жене у дугим кошуљама и тесним мидерима. Двогласно су отпевали новинарску јавну саблазан као тропар страсне недеље.

— А правда? Шта вели правда? Шта вели полиција? Заграјаше ожењени око својих законитих жена.

— Правда? За мушкарце несме да буде правде. И ако је правда женско. Правда носи гаће на штаповима својих параграфских ногу.

— Злочин је наша правда. Злочин је наша слобода. Одговараће сви женски клубови једнако. Усмено. Писмено. На телефону. И јавно на Народном Универзитету.

— Већ је велико доба дана. Мрмља Анарх Глад. Прекрстио се три пута шеге ради.

— Живела лудост! Лудост је непобедива. Лудост се не да научити. Само се паметне ствари могу да науче. За паметне ствари потребни су општи услови ограниченог ума. Ограниченог духа и срца.

— Да. Само — лудост је гладна. Лудост страда. Лудост пати. Додаје Уморамена која се налази у одлучној јуначкој борби са дебелим и мршавим стеницама. А „богами“ клела се госпођа пуковниковица: нема стеница! Све стенице одвео је Швабо као ратни плен. И слике. И ћилиме. И много девичанство.

— Ако ако! Стенице су културна и научна чељад. Дорасле су за сваку Академију Наука и за сваку Енциклопедију.

— Ах зоологија и коњски репови. Никада више Карађорђевић перчина. То је што ме боли. Жали се Уморамена. Никада перчина као перчин кнегиње Персиде. Гледај на овој слици овде: стари патријарх са ископаним очима. Аустријанци и Маџари бајонетама. Да. Бајонетама копали очи.

Пред старим сликама стоји гола Уморамена. Лепа.

— Срмали јелече! Срмали јелече! Јелече...

Пева као да је срећна. Пева.

— Ништа ме не боле.....

— Није томе давно. Словенски апостоли писали су перчинима. Иначе Грци су пореклом. Не мари! Та ваљда неће историја сама да се брине за своје сопствене лажи.

А Христос је права будала што је најпре ишао на крст. Па онда у гроб. Да је био зенитиста он би учинио обрнуто: из гробнице попео би се на крст. Такво дело било би достојно свих грехова. Али против лудости узалуд се сви богови боре. Дрекну Анарх Глад. Засмеја се. И боговски загрли своју жену. Шта? Боговски? Хахаха...

Анарх Глад људски загрли своју жену Уморамену.

— До виђења! До виђења дивна Уморамена! Пољубац у твоје ведро и најлепше чело које спасава. Ја опет полазим у варошку џунглу. Полазим у лов. Полазим у рат. Али не да убијам. Него да бијем битку за рад. За рад. За рад.

Полазим добар као песма. Добар као дан. И моја црна торба самном. Моја црна печалба.

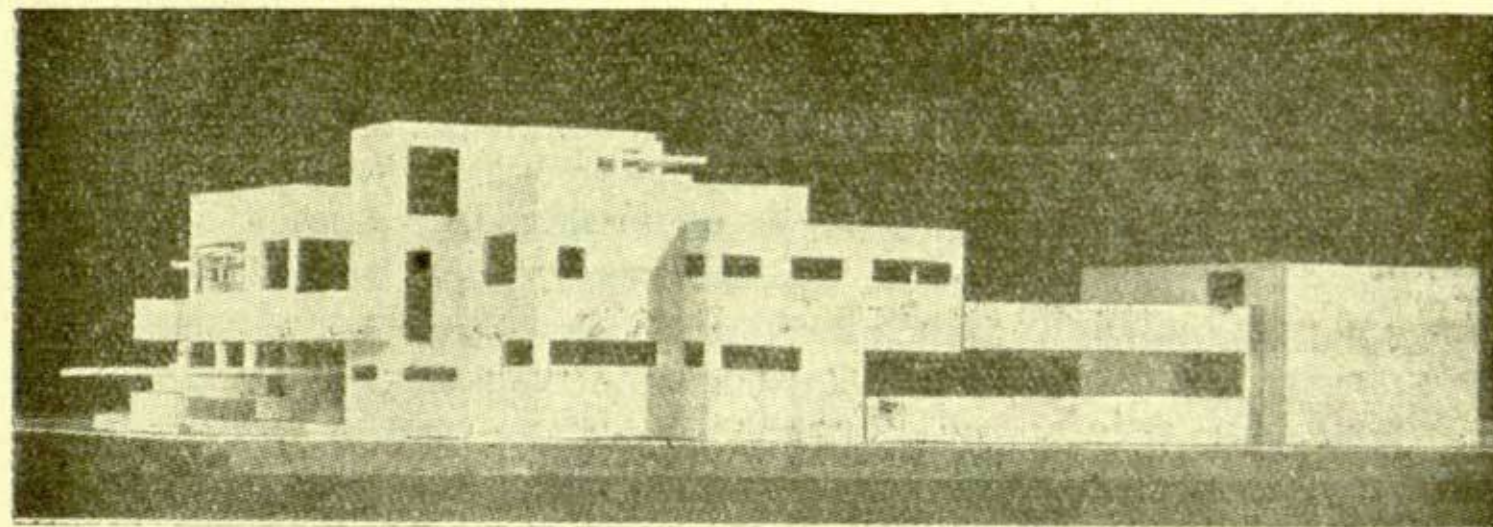
Анарх Глад опет се вратио увече. Истим путем. Истом улицом. Попљуван. Унижен. Блед. Данас као и јуче. Иста трафика у пролазу. Иста коњушарница. Иста Војна Академија. Исте подеране ципеле. Блато на људима. Блато око људи. Блато у људима. Да спасе два живота Анарх Глад се вратио опет закићен осмехом. У његовим очима само пресушене сузе. Угашена светлост младости. У певачком грлу задела се псовка. У погледу: ХЛЕБ ЈЕ МИСАО. А скривена мисао испод коже расте као чир: БОМБА ИЛИ САМОУБИСТВО?

Љубомир МИЦИЋ — Београд

(Фрагмент из књиге НА КАЛДРМИ КУБУРЛИЈЕ 1923.)

ЉУБОМИР МИЦИЋ

МОЈ СУСРЕТ СА АНРИ БАРБИСОМ У БЕОГРАДУ
читајте у 41. свесци „Зенита“ 1. маја

Theo van DOESBURG/C.van EESTEREN

Maison

интернационална архитектура

У прошлом одсеку времена, утонула је уметност грађења у једном естетски декоративном схватању. То схватање нашло је свој циљ у спољној примени мотива, орнамената и профила (већином од прошлих култура), који су покривали грађевину без потребне унутрашње везе. Тако се грађевина унизила до носиоца спољних и мртвих украсних форма, уместо да буде живи организам. Неопходна веза са техником која напредује, са њезиним новим грађевним материјалом, новим конструкцијама, изгубила се у том падању. Архитект уметник остао је висећи у академском естетизму без суверених могућности да влада техником. Уморио се уклештен конвенционалношћу а стварање домова и градова, измакло му је. Ово формалистичко развијање одражавало се у „измима“ прошлих деценија, који су се брзо смењивали. Изгледа, оно је дошло до свога завршетка. Један нови и стварни смисао за грађење развија се истовремено у свим културним земљама. Спознаја расте да у грађевини почиње и свршава: жива стваралачка воља, која вуче корен у целокупности друштва и његовог живота и која обухвата све области људског стварања. И све то ка једном заједничком циљу. Последица овог измењеног и продубљеног духа и његових нових техничких средстава јесте измењени лик грађевине који не постоји више због самога себе, него извире из бића грађевине и из њезине функције, коју треба да испуни. Прошла епоха формализма тумбе је окренула природни став, да биће једне грађевине одређује његову технику а ова опет њезин лик. Та епоха заборавила је оно битно и узрочно о спољашностима форме и о средствима њезиног приказивања. Али нови стваралачки дух, који почиње полако да се развија, допире опет до дна ствари. Да се створи нешто и да добро функционише: намештај, кућа — треба најпре испитати његово биће. Испитивање бића једног грађевинског тела, исто тако је

везано за границе механике, статике, оптике и акустике, као и за законе пропорције. Пропорција је чедо духовног света а грађа и конструкција јављају се као њезини носиоци, чијом помоћу она манифестује дух свога мајстора. Пропорција је везана за функције грађевине. Она изражава њезино биће и даје му замаха. Путем њезиног сопственог духовног живота, пружа јој вредност њезине корисности. Међу множином економски равноправних могућности решења — а има их много у сваком грађевинском задатку уметник-стваралац бира задатак у границама које му је поставило његово време, по личном осећању и према својој способности. Према томе, дело носи печат руку свога ствараоца. Али заблуда је да из тога следи потреба, да се под сваку цену наглашава индивидуално. Напротив: воља, да се развије једна **јединствена** слика света која означава наше време, претпоставља чежњу, да се духовне вредности ослободе својих индивидуалних ограничења и да се уздигну до **објективне цене**. Онда, само по себи следи јединство спољњег стварања које води ка култури. У модерној уметности грађења јасно се распознаје објективација личног и националног. У свим културним земљама и преко свих природних граница којима су народи и појединци везани, продире јединство модерног грађевинског лика, условљено *свешким прометом и свешком шехником*. Архитектура је увек национална, увек и индивидуална, али она је обухваћена од трију концентричних кругова — појединац — народ — човечанство. Овај последњи највећи, обухвата и она два остала. Отуда и наслов: **ИНТЕРНАЦИОНАЛНА АРХИТЕКТУРА!**

Валтер ГРОПИУС — Десау

Радиола на Балкану

Нова лепота: радиотелефони
Нова култура: тужно око ванумне луднице
Ускликнимо кроз канале мучених живота: радиола

Лепота — лопата — лопта

Лепота није само лопата

Лопта није више наша судбина

Лепота и лопата је судбина нових песника

А вечност

Вечност је гола лопта и кубура.

Незнана Литавко убијена Ана Узупајте

Американац је свиреп на Балкану

Брутална је дедовска крв са дивљег запада

Куршум је истина

Балкански човек је мученик у Калифорнији.

Љубомир МИЦИЋ — Београд

У СЛЕПОМ ЦРЕВУ ПАРОБРОД

Гомила вришти. Концентрација зликоваца. Апотеке су отворене. Улица је весела. Сунце клечи и гледа у коње. Коњи клече и гледају у сунце. Све су тезе болесне блуднице. Колпортери су пионери Бонар Лоа. Трамваји су замишљени. Трговци су мудраци са истока. Академија Наука и Уметности подељује орден I. степена за мудрост — трговцу идиотских препарата Дру Лоповићу.

*

Асфалт је запљувана лобања града. Олово пада на град. Сумрак. Улица лута по господину Терорену. Терорен је тајни саветник краља подземних држава

С. Д. П. Ч.

Савезне Државе Подземног Човечанства

Терорен је много уважени члан друштва за организацију С. Д. П. Ч.

*

У Терорена улази кућа. У кућу улази улица.
У Терорену се разлетела спектрална страхота. Улица је стајала наспред његове лобање. Терорен радиографише у педесети век:

Конструисали смо пароброд за пловидбу до вас.

Експеримент слабо успева.

Пароброд се насуквао у нашем слепом цреву.

Имамо високу температуру.

Ужас је ушао у нашу кичму.

Куће су се повампириле.

За свим ћошковима зликовци.

САМО ЈА ИМАМ ТАЈНЕ СПИСЕ О ЧОВЕКУ

Сваки је корак потрес мозга.

Сваки је поглед гађење.

Сваки је покрет грч.

Свака је реч клетва.

У мозговима лавине.

У кутијама за шибице кријемо пожаре.

(Овде је пао метеор и прекинуо сваку везу).

*

Улица је кренула даље. Терорен се нашао пред вратима кафане. Врата су га отворила. Кафана је прошла кроз Терорена. Он је видео како гитара свира на раднику. Кафана је била јадна и пјана. Једна чаша се смејала на Терорена, Терорен упита:

— Што је смешно? Чаша одговара:

— Зар не видиш колико пијем овога човека. Он је радник у фабрици шећера. Живот му је горак. Толико ћу га пити, док му очи и мозак не испијем....

Терорен се запрепасти. Вертикално је улетео у собу. Запалио је орман и метнуо га на стол. Један огромни црни зид зврњао је око стола на горућој лампи. Соба је зујала кроз муху. На Терорену се нашла постеља. Сан га је уснуо.

*

Свануло је јутро. Постеља се пробудила. На своје велико чудо нашла је на себи мртво тело Терорена. Утврдило се да га је угризао зид, и да је добио отровање шестог ребра. После је наступила компликација и запаљење кошуље.

Цели тај дан плакала је лампа и орман. Огледало се распукло од жалости.

Два дана после овога случаја разрезао је леш лекаре.

Три дана после овога случаја — уз велике почести положили су

ГРОБ У ТЕРОРЕНА

Црној свечаности присуствовао је сам краљ Савезних Држава Подземног Човечанства.

Четири дана после овога случаја алармирао је Терорен велику црну армију у С. Д. П. Ч.

(Из књиге у припреми ТУМБЕ)

Бранко Ве ПОЉАНСКИ — Париз

преко старог

Колона римскога храма

Некаквог баснословног божанства

Потиснута је позитивним померањем мора

И издише под конопцима

Нових бродова и великих хидроплана

Много је пужева попузло

Много је глупака пошкропило

Много је кљунова насрнуло

Дижу се антене на престолу римскога бога

Ракови перу и чисте мозаик

Зубатац грли изрешетано камење

Ногама стојимо на нокту старог кера

Весло насрне на гробни споменик

Људи се љуте и трују лешинаре

Галебови нас плаче орканом

Што је мрмор?

Што је мисао?

Што је уметност?

Над камењем мермером и колонама

Котва пробија воду и жива бића

Пробија крв и лешеве

Пробија римско божанство од јуче

Сидро на првој колони испише ново

Ново од данас и сутра **Зенит**.

Андре ЈУТРОНИЋ — Сомбор

ИМПОТЕНЦИЈА У БЕРБЕРНИЦИ

Берберница.

Једна гурава комора, у којој се цери полупано огледало. Огледало виси у чађавом оквиру, насупрот врата, то јест vis-a-vis гледалаца.

Испод огледала раширила се наслоњача, здепаста, нахерена, са кривим ногама.

Прозор је лево. Биће да је отворен, јер стакла не светлуцају. Кроз прозор несметано продира тама — једна црна плоча кроз коју погледи не продиру. До прозора је столица, пажљиво обрисана; по свој прилици столица је и недавно офарбана, јер благо блешти под тихим зракама светлости, које по њој гмижу.

Угао је између оба зида (на левом зиду је прозор, десно од угла је зид са огледалом. Тај угао сав сја од блиставих предмета берберске вештине, што окружују флашицу са „колонском водом“. Из овог дела собе продира запах, не баш много пријатан.

Негде цврчи невидљиви цврчак, а округла петролејска лампа чедно пуцкета. Не чује се никакво дисање. Још мање кретање, и ако се у тесној берберници налазе три људска створења:

1) у наслоњачи испод огледала, гледаоцу окренут леђима, седи човек цео омотан белим чаршавом;

2) берберин, који стоји покрај муштерије, чији бријач нечујно шета човечјим лицем у бело;

3) једна старија девојка, са друге стране од муштерије. Девојка држи у својој руци петролејску лампу тако сигурно, да светлост нимало не дркће.

Берберин је ситан, ћелав, са шиљатим носом и *iks* — ногама. Девојка има лице као да је превучено воском. (Напомена: восак може да се отопи, нарочито ако је светло један дециметар далеко од лица, као у овом случају!) Било би несавесно девојку назвати лепом. Још несавесније било би назвати је ружном. Најбоље је одредити је овако: девојка је неизражена лепота, истовремено неизражена ругоба, јер се не зна које ће снаге да превагну. Девојка је врло смешна у неукусној хаљини старог кроја. (Кад је неко смешан, онда он није ни леп ни ружан, него само смешан.)

Муштерију у наслоњачи не можемо препознати, пошто му видимо само леђа, а и та ишчезавају испод белог чаршава.

Напољу се одједном зачују гласови. Најпре из даљине, мутни, као пригушени. Затим из звонких дечјих грла одјекне сложна песма, пуна обести и несташлука:

— „Исцеђеног лимуна Христа на крсту

Ноге стрче у вис

Забивена глава гноји сметиште

Христ очекује секиру да га ослободи Петровог недонешета —

Петровог недоношчета
А Бога нема нема нема
Јер Бог је само заблуда
Јер Бог је само заблуда!" —

Певање нагло умукне. Чини се, да је једино задња реч заблуда, заостала у ваздуху, претећи.

Светла, округла лампа, која је дотле мировала у устрајним рукама остареле девојке, учинила је брз испад према горе. Млаз светла шикне у разбивено стакло огледала. У огледалу се покаже зачуђено, нешто збуњено лице човека у наслоњачи — лице ПОРУЧНИКА БОЈНОГ БРОДА. Берберин прекорно погледа девојку.

ДЕВОЈКА спретно стави лампу у пређашњи положај — рече мирно: *Опросиће! Мене је много пошресло грешно певање. Напољу опет заоре радосни гласови:*

— „У неспретноме крсту има доста свете вере
За бабу
За бабајка —
Само нема за мене!
Само нема за мене!" —

ДЕВОЈКА нервозно берберину: *треба казнићи раскалашну децу! Плашим се и за господина. Посао зачећ у клећви безверства не носи никад благослова.*

БЕРБЕРИН, не оклевајући, оставља бријач. Један вешт скок баца га кроз врата. Скачући, БЕРБЕРИН скида појас од коже са панталона.

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА остаје мирно, седећи необријан. ДЕВОЈКА и даље држи лампу у руци, једнако непомицна.

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА зевне: *Ви сће врло побожни у своме гневу!*

ДЕВОЈКА: *Да, ја не могу да разумем, како уошће живу људи без вере.*

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА: *Видиће, ја немам вере, а оћећ живим! (са смешком) У Бога не верујем само зашто, што постоје аероплани.*

ДЕВОЈКА: *А ја верујем у бога баш зашто, што постоје аероплани! У аеропланима је изражен дух божји.*

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА смешка се: *Дакле је и човек бог, пошто је човечја рука створила аероплане. То је свакако богохулна мисао!*

ДЕВОЈКА: *У човеку је исто тако изражен само дух божји — директно изражен, док у делима људским божји дух изражава се индиректно — преко човека. Ја сам негде чула речи — свакако свеће речи, да су руке човеку оно што га уздиже богу и узвишава изнад живошине што јест, кад човек говори, онда гестикулацијом показује колико је виши од живошине.*

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА весело: *Дивно! Онда реј узвишава живошину над човеком, пошто је махање рејом жи-*

војинска гестикулација, не мање оригинална од човекове. ДЕВОЈКА не одговара.

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА: *Ви сће без сумње мишљења, да сам ја велик покварењак! Можда сте донекле и у праву. Донекле! Мој дух је постао диван кристал, иза свега што је преживео, а поред свега — телесно, ја сам айсолутно чист. Моја полна невиност, у пуној доби, са жигосаним војничким звањем, дедовска баштина, сјаљни знак моје неошкривене величине. Знаће, ја чекам своје време!*

ДЕВОЈКА: *Како је чудесно, невероватно чудесно, видећи невиног ашеисту! Ко би то мислио! Извиниће, што сам вас већ била ошужила — у души ошужила! Чему је онда моја и полна и душевна чистота, што сам уопште ја према вама, који сће невини, а не верујете!*

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА: *Мене ниједна девојка није могла да занесе. Ја болно чезнем за женском. Жена, која ме собом одушеви, сћећи ће моју највећу захвалност. Учинићу је судономиком моје будуће величине!*

ДЕВОЈКА: *Ви сће чедни! Ја сам остала невина због своје превелике шашине — то сада сознајем! Гнушала сам се саме помисли, да би ме „својом“ могао назваћи мушкарац, коме ја не би била прва. Зашто се нисам ни удала. Ја сам хтела невинога! Ви, Ви сће невини! Хтела би да будем слушкиња вашој невиности!*

ДЕВОЈКА, која је све дотле спокојно држала лампу у руци, спушта лампу на под. Седа на столицу (лево), прекривши лице рукама.

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА устаје, пружа руке према девојци, још увек омотан белим чаршавом, који му, у стојећем ставу, сеже до колена. Прозбори одмерено, важући речи:

Хоћу доказа за твоју љубав! Верујем да си невина, чиста и духом и душом и телом. Али скини сјид, у који су те обукле лажне сугестије — мени за вољу, скини! Покажи мојим очима нагу своју невиност!

ДЕВОЈКА нервозно скида са себе хаљине. *Хоћу, хоћу! Ја сам те чекала, тебе чекала!*

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА испрсио се занешен, са рукама испруженим према девојци. Поглед је пренео на прозор. Бели чаршав још није спао са његових рамена. Прозор и сада открива таму. Једино што из таме чкиље четири точка Великог Медведа. Берберин вероватно није престао да гони децу, пошто се чује дечји одушевљени врисак.

Преневши очи са прозора, ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА видео је најпре реално: — малено, пуно, обло женско тело, које је дрхтало стидљивом страшћу; угледао је пријатну нагост девојке која је са оделом одбацила са себе сигурних десет година. Лице ПОРУЧНИКА БОЈНОГ БРОДА озарило се миљем, слично можда

миљу, које савладава економа, када гледа своју плодну, непожњевену ливаду.

ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА приближава се лагано девојци. Али — ван сваког очекивања — у његовим очима деликатна фигура девојке почиње да расте, да поприма горостасне димензије. Девојка је постала велика као соба, и већа, већа од собе. ПОРУЧНИК БОЈНОГ БРОДА гуши се и стење, импотентно згрчен у једном углу, гледајући са ужасом преображену лепоту: као два стуба надувене ноге, које би могле да смрве врат љубавника; набрекнут трбух; огромне дојке између којих цури масна, знојава не-течност, а на врху тог смрадног, одвратног тела поносно се диже нормална, лепа глава, са смешком који ваби.

1924.

Маријан МИКАЦ — Браила

ФОРМА ПРОЖДИРЕ ДУХ...

Запањен и ужаснут — достављам вам — да — целокупно — светско — питање важења — крупним корацима — иде у сусрет — мени.

Уопштено до највише мере за целу земљу, као надорганско биће, све се више опажа вратоломно умањавање свих позитивних ауторитета. То је ембрио будућег прогреса који је негативан јер духу не треба ауторитет, пошто је он сам то. Још је истина, једнострано двоструко, у важности Смрт као крајњи ауторитет умртвљеном живом духу, непризнатом његовом, негативном праву; али је прогресу духа смрт само ПРВА ФОРМА. Дух је негативан и као такав супротан позитивној смрти. Смрт дакле игра пред прогресом духа, мења форму („Земља је лопта“) позитивно се умањује, да би се духу причинила дражом, негативнијом, мањом. Тако долази до НИЧЕГА где се смрт својом игром показује мања од духа, који се налази ИЗА НИЧЕГА, а који је, негативан, у НИЧЕМУ највећи најсконцентрисанији.

Дух, који је обухватио биће земље, не губи из вида природу њену и њен позитивни интерес да се изгуби у својој видљивости, па да својим позитивним метаморфозама, женкама збуни прогресивни дух и прождре оно што је позитивно од њега, духа: НИШТА. Зато позитивни ауторитети који се умањују, у својим свечаним манифестацијама, све нервозније одричу, негативишу, реч НИШТА. Целокупну, космичку, очигледност духа, дакле, они представљају у игри одрицања: „то НИЈЕ ништа“, и боје се од НИЧЕГА.

МИД — Београд

Немојте читати 39. свеску ЗЕНИТА пошто је од полиције забрањена

РУСКА КЊИЖЕВНОСТ ПОСЛЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

Морам да се задржим на раду још једног песника, чија је слава ретка и мукла. Посве игнорисан од широке публике, он је својом књигом изменио карактер и садржину руске поезије. Његов утицај може да се упоређи са утицајем Рембоа на француску модерну поезију. Површни критичари, пошто нису нашли код њега социјалних мотива, не запажају везу, која постоји између њега и руске револуције. Упркос свега, свеукупан песнички рад Пастернаков, вихор је, који заслепљује и који бесни у његовим стиховима. Његова синтакса модернизована до потпуног преокрета, његова примитивна свежина слика, најзад цела његова поезија много је ближа природи револуције, него римоване хронике становитих освештаних версификатора. Поезија, која је код симболиста преоденула магловиту монотонију, а код конструктивиста монотонију утилитаристичке магле, достиже код њега оваплоћен конкретизован садржај. Тамо, где би свако други говорио о фамозној вечности, Пастернак би се нагнуо кроз прозор и запитао децу, која се играју у авлији:

Драги, које је хиљадугодишње сада?

Ми не оскудевамо данас у песницима првога реда, као што је напр. Манделстам и Тихонов — да не набрајам више од ове двојице. У својим стиховима, они су сасвим очували изглед добро одређеног сижеа. Манделстам, дошао је до поезије, ослобођене од сваке свесне књижевности, поезије схваћене као спој звукова, који је пре био својствен екстремним футуристима. Тихонов је међутим млад песник, који је изашао из кадра црвене армије и који је суделовао у целом грађанском рату. У његовим баладама чудно се удружује романтизам са натуралистичким сликама и модерном терминологијом. У Русији, настао је велик број песничких групација, називане пролетерским. Ови песници, који се у ничему не разликују од обичних песника, потрудили су се да стварају, мање више вештачки, специфично пролетерску уметност. Сам Троцки у својој врло интересантној књизи „Књижевност и револуција“ дигао је глас против њих. Ове групе нису дале ништа изнад просечности. Најприметнији од ових песника је Казин, који употребљава занатски речник у служби чисте лирике.

Рођење нове руске прозе пада у доба, када се мења ритам револуције, и са једним попуштањем, које карактерише оно, што се зове НЕП, „нова економска политика“. Место пређашњег безусловног одушевљења, заузима извесни скептицизам. Овде почиње редукција особља, трошкова, пројеката и фантазије. Госпођице, које су још јуче копирале прорачуне за Палату Уметности и за Палату Деце, групишу се на улици и вичу: „Свилене чарапе!“ „Парфем Убиган!“ Реч: друг, исчезла је из оптицаја. Екс-другови добили су белог хлеба, али у замену,

пали су на ниво, да не буду ништа више него обични „грађани“. Новац је престао да буде апстрактан појам. Класе у возовима васкрсле су под псеудонимом „тврдо“ и „меко“. Кад је дозвољено поновно отварање барова, истодобно се појавила и униформа келнера. Њихов живот био је дужи од многих ствари. Али колачи и сребрне паре биле су скупо плаћене. Велику трагедију доживела је наша омладина, авангарда, присиљена на повлачење. Сада су књиге заузеле место бајонета. Природно, ово су биле књиге од пре револуције. Живот, који беше у њима описан, постао је стран, његови јунаци бизарни. На тај начин, романи, које су они читали, личили су на романи из средњег века. Тада се осетила категоричка потреба књижевности, која би била одраз новог живота и нових људи. С друге стране, попуштање које је надошло, омогућило је писање и штампање књига, другачијех од малих збирка песама. Тако је епоха прозе заменила епоху поезије.

Интересантно је приметити, да ниједан писац, који је формиран у пререволюционарно доба, није успео да савлада предмет и погоди нову садржину. Напротив, појавила се цела плејада младих. Међу њима готово да и није било комуниста, али међу њима није било ни противника Октобра. Комунисти су их крстили „сапутницима“, а према томе, колика је била ширина или ужина заједничког пута, „сапутници“, који су ступали на обим странама пута, препирали су се или су мировали.

Први по реду био је Пилњак. Он је средио хаос рођен у револуцији, а од нереда учинио је један књижевни начин рада. Идеолошки, развио је оригиналну концепцију револуције. Њему се причинила добротворна побуна руских сељака против оне Русије из вароши, Русије европеизираних — дело Петра Великог. Његов роман: „Нага година“, остаје савршено сведочанство године, која доиста нага, била је истодобно и најважнија од свих година руске историје. Што се спољне појаве Пилњакових књига тиче, она је верна транскрипција слушаних дијалога, одломака из интимних дневника, приватних писама, дневних заповеди и т. д.

Козак Иванов и Татарка Сејфулина, дали су врло јаких ствари из епохе грађанског рата. Сирова садржина игра код њих претежну улогу и кадкада својом тежином побеђује саме ауторе. Као Пилњак и многи други, они су припадници тзв. источне оријентације руске књижевности. Они ниподаштавају садржај, када је она интрига. Они не воде рачуна о архитектури књижевног дела. Својим декоративним колоритом, њихов стил подсећа на сељачке везове. Они живу од фолклора.

Позајмљујући много народног духа као и његов језик, који се у револуционарним годинама тако богато манифестовао, Бабел га је уздигао до велике уметности. Новеле у његовој књизи: „Коњица Буђенијева“, приказују нам ненадане догађаје, совјете,

блиндиране возове, и људе. Овде је револуција једноставна и страшна, као и све тешке и људске ствари. Приповеда о надама и тортурама људи, са библијском објективношћу. Као протутежу овим „источним“, имамо на другој страни књижевну групу, чији су представници окренули своје очи према западу. Садржај они сматрају за угаони камен, а у области језика много више су под утицајем уличног језика него под утицајем етнографских истраживања. Најстарији међу њима је Замјатин. То је човек европског кова, поморски инжењер, који је у своје радове унео прецизност компаса. Његови „Острвљани“ су груба сатира на Енглеску и на њену цивилизацију, којој он много дугује, али чија зла су му добро позната. Његов сатирички начин врло је јак и оштар а његов једини роман „Ми“, који је пре кратког времена објављен на немачком и енглеском, још није могао да буде објављен у Русији. Истим књижевним тежњама припада Лидин и већина младих писаца Лењинграда, који су се ујединили у некој врсти серкла и који су познати под именом „Браћа Серапијонова“. Између њих, Феђин, недавно је написао замењен роман „Градови и године“, који врло добро показује млиставост руских интелектуалаца старога кова, пред ветром револуције.

Каква је сутрашњица наше књижевности?

Њезина будућност, то је будућност саме Русије. Давно пре рата, песник симболиста Александар Блок, случајно бацивши поглед кроз прозор из вагона неког воза, викнуо је пророчки: Ево је, звезда нове Америке!

У Русији као и свугде другде, дошло је време механичког романтизма. То није више футуризам декларација, чије су веселе будалаштине поздрављале детињство машина. Сада овај нови свет у пуној је младости. Са свим својим суровостима, са свим својим окрутностима, он није у стању да се само савија као аутомат, него он може истодобно да пролева сузе електричног Вертера, сузе, које су од белог угла. Као сваки романтизам и овај нови романтизам врши промену пропорција и премештај планова.

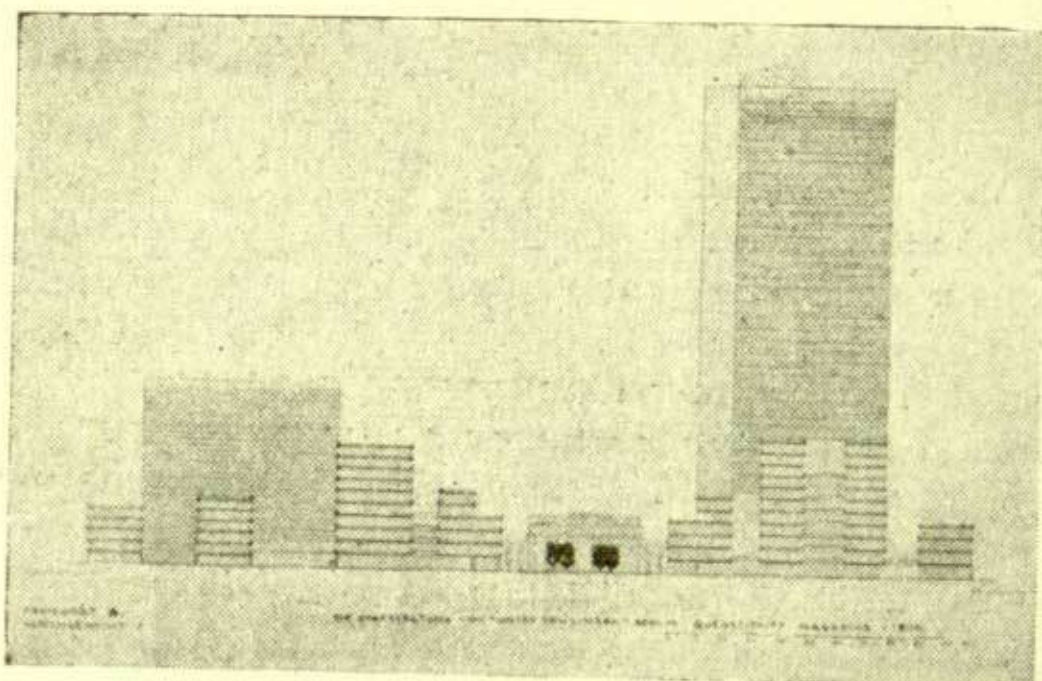
Позиви Истока, који за вас нису ништа више него, можда претерано одушевљење за екзотичним, за нас међутим они значе поновну истинску навалу монголске крви, која тече у нашим жилама. Говорећи о спору између наших источњака и западњака, покушао сам, да будем непристрасан. Али не, ја нећу ту културу мрава, будистичких пупака и мачева, којима правоверни *иииши*, вичући „шаксе-ваксе“, покривају црвеним орнаментима беле турбане. Него, ја не правим себи илузија о правој старости наше лепе Феничанке и ја не замењујем њену мудру шминку са природним тенем. Али нема да се бира. Русија, са мешавином двеју крви, разваљена на два дела света — може да буде само, или европска држава или азијатска декорација, као

она напаст европском приповедачу, који би био спреман да претрчи хиљаде километара, само да нађе у својој торби, још увек и онај исти, бедни самовар.

Иља ЕРЕНБУРГ — Москва/Париз.

Превели Љ. М. и Владимир Скерлић.

(Због јубиларне свеске „Зенита“, овај чланак нашег сарадника није могао да буде на време објављен. Тако је пре изашао у „Нувел Литерер“, него у „Зениту“. Успут спомињемо, да је стихове Мајаковскога, Ј. с. њина, Пастер-ака, Блоа и др, у оригиналу и у српском преводу, штампао први и једини наш часопис, још 1921., 1922., 1923. године. Уред.).

Профил
берлинске улице
„Unter den Linden“.
C. van EESTEREN
Са овим нацртом наш пријатељ и сарадник добио је на конкурс I награду.

АЕРОПЛАН БЕЗ МОТОРА антиевропска поема

1. Дивне су дивне полазне станице
2. Макар куда над Европу
3. Високо изнад европских бордела и барова
4. Зар не безгрешна девице Мати Хари
5. Лађе или аероплани
6. Пловити кроз шарена мора уљена од бродова
7. Очепити курје око леди Асквит
8. На футболском стадиону Левијатана
9. Најзад
10. У деветом небу гледати радиофилм

11.

Е В Р О П А
или
С М Р Т Н А Д У В Е Н Е Ж А Б Е

12. Макар Мадагаскар
13. Афганистан или Куку-нор
14. Занзибар или Хамилтон
15. Урал или Дурмитор
16. Аргентина
17. Екватор
18. Кангару

19. Морнари
20. Ојаци
21. Сирене
22. Топови
23. Турбине
24. Капетани

**има ли још
места
за
балканског човека**

25. Где сањају уморни крмилари
26. Упркос романтичких снова
27. Изменићу песнички ред на јави
28. Нека
29. Нека их свију песника на земљи
30. Још једино нови песници бране срце и душу новог живота
31. Не мари
32. Жене на велико рађају после морске болести
33. Жене љубе прње у које повијају децу
34. Зато не водем сањиве песнике ни слинаве жене
35. У сну
36. Забадава сам бежао од каљавих поплава
37. И узалуд се кочоперио у краљевском перју
38. Заправо гацам балканско блато и спотичем се о костуре
39. У очима моје рогате судбине
40. Нисам нашао луку
41. Ноћу
42. Бацао сам црне крпе у наказне образе оглоданих дана
43. — — — — —
44. — — — — —
45. Људи
46. Не бојте се моје љубави
47. Доста су локали нашу крв
48. Млека Млека Млека
49. СУНЧАНОГА МЛЕКА
50. Хуманисти
51. Данас варварски мислим
52. Сутра ћемо опет бити ајдуци човечанства

53. — — — — —
 54. — — — — —
 55. — — — — —
 56. Јао побеђени
 57. Јао победници
 58. Усмртићу својим идеопланом све западне пилоте
 59. Већ сам савио паневропску кичму преко Дунава
 60. Дигао сам Балканцима мост без гвожђа и без репарација
-
61. Алоooooooooooooooo
 62. Наш мост је земаљска дуга
 63. ИСТОК против ЗАПАДА
 64. Ево: наша нова слобода: мост
 65. Ено: ваш нови живот: пад
 66. Трес о земљу
 67. Трес — по-трес — Трес — по-трес — Трес — по-трес
 68. У славу мене
 69. Моји земљаџи чекају време да ме искљују гаврани
-
70. — — — — —
 71. — — — — —
 72. Прободите ме у zenитoнoсном лету
 73. Хеј
 74. Високо над храшћем пуцаћу у смрт
-
75. — — — — —
 76. — — — — —
 77. — — — — —
 78. — — — — —
 79. — — — — —
 80. ОЈ КУКУ ЛЕЛЕ
 81. Љубав ми је закачила срце — срце моје динамомотор
 82. О главну струју електричне централе
 83. Лудило гоњења проклиње стрмоглаву варош Београд
 84. Јер
 85. ЗЕНИТИЗАМ ЈЕ ПРОПЕЛЕР БАЛКАНСКОГ
 КОНТИНЕНТА
-
86. Нека се зна
 87. — — — — —
 88. — — — — —
 89. Нека буде свуда Балкан што ви зовете Европа
 90. Од искона
 91. Балкан је то
 92. Нека буде воља твоја мој луди идеоплане
 93. Ајдемо другови црни и бели
 94. ВИА ЗЕНИТ
 95. Trrrrrrrrrrrrrrrrrrrr Trrrrrrrrrrrrrrrrrrrr Trrrrrrrrrrr

- [illegible]

138. О БАРБАРОГЕНИЈЕ светски путнице наше ајдучке
културе
140. Увис
141. Увис
142. Увис
143. Успут слушајте безимену симфонију
144. Из магичне утробе благопокојног Лајдена
145. Узалуд чекам берзанско рушење долар-палата
146. Спратови у спратове свију смерова
147. Попут ајдучких валова са Топчидера и грешне Авале
148. Лифт пете степенице у топло купатило
149. Ајде де
150. —————
151. —————
152. —————
153. Пргава звонца дрече из утробе смртнога Лајдена
154. Батерије силом улећу под љубавне јоргане
156. Мермере и попљуване гробнице
157. Мермере и оскврнуте иконе
158. Мермере и задимљене теревенке
159. Мермере и посвећене барове
160. Мермере и благословене коцке
161. Мермере и саборне цркве
162. Мермере и женске кошуље
163. Мермере и шарене доларе
164. Све заједно под вијугаве степенице балканских вешала
165. Полуљудске европске наказе
166. Амо
167. Под једину правду веселе прашине
168. Тако жено моја
169. Не казуј никоме тајне мог зенитоплана
170. — ОПАСНО ЈЕ НАГНУТИ СЕ НАПОЉЕ —
171. Теби ова песма шум далеких авионских крила
172. Само ти знаш безбројна имена станица
173. На којима блеште самафори моје љубави
174. Само ти знаш мој једини друже
175. Све су станице семафори наше љубави
176. И ове ноћи сева триста побеђених болова
177. Безброј грчева жига право до срца
178. Понајмање триста варварских грчева
179. Овде високо
180. У белим грудима мог лудог идеоплана
181. Место жучи кључа: зенит и крв

- [illegible]

1922.

Љубомир МИЦИЋ — Београд

МАКРОСКОП

Зенитизам у свету. Холандски часопис групе модерних архитеката „De Stijl“ штампао је опширан чланак Бранка Ве Пољанскога: Wat Wil Het Zenitisme? Чланак је информативан и спомињу се имена свих активних зенитиста. Идеологија зенитистичког покрета и његова генијална концепција, пластично је изнешена.

Филмска анкета. Берлински дневник „Дер Дојче“, сваке године расписује анкету под насловом: Који је филм, у години... учинио на вас најјачи утисак?. Сем позватих: Чаплина, Фајта, Фербанкса, Рајнхарда, Валдена и др. дали су своје одговоре Љубомир Мицић и Бранко Ве Пољански. Из Пољансковог одговора дознајемо, да је у припреми најбољи филм света: 77 *самоубица*, према истоименом зенитистичком роману Бранка Ве Пољанскога

Плес над празником. Стихови и проза Јована Поповића. 1926. Млади песник учинио је вратоломан и велик скок. Од његове прве књиге стихова „Хаџија Вечности“ до ове друге књиге

„Плес над празником“, преваљен је напоран пут, одважан и јуначки. Признајемо, тешко је савладати своју младост и одупрети се свим стоногим лажима и свима општим површинама умне и културне заосталости. Сви трагови песниковог пута још нису уништени, али песник је успео да савлада најтеже и највеће тешкоће: да се прилично ослободи литерарног галиматјаса. Поповићева прва збирка стихова пуна је литературе и препуна „поетичне“ патетичности. Зато је далеко од живота, далеко од уметности и еклектична. Она је одбијала и ми нисмо могли о њој, да кажемо ни једну добру реч. Али зато, за нас није ништа пријатније, него моћи радовати се једном успеху и напорима једног младог песника, па макар он и не био официјелни зенитиста. За нас су од прворедне важности дела и оно људско што та дела у себи носи. То је отворено признање. Јок! Нисмо ми никаква котерија, како се то злобно подмеће, да бисмо одрицали плодове наших напора и тежња код оних песника, који се клоне омиозног имена зенитизма и који не суделују у активној борби са нама.

Поезија Јована Поповића, ова поезија из књиге „Плес над празником“ значи леп успех и треба песнику одати признање. И у овој књизи нашла би се још по која јабука из старих рајских грехова. Али ван сумње је, да је књига „Плес над празником“ сва у знаку нове поезије зенитизма и његове новотворне школе. „Нисмо ми ми у будале сипали слане сипихове“ — како то вели Пољански.

А што се тиче песничког „Оправдања“ које је штампано као предговор овој књизи, ми можемо само да се жалимо на нелојалност и Јована Поповића, који поред толике непатворене своје искрености хотимично заборавља, да спомене име оног магичног ужета на коме успешно игра и овај играч — магично име зенитизма? Али зато наш драги песник не заборавља целе фризиране реченице наших и туђих репова. Да нису и за Поповића важнији репови од глава!? Зашто најзад бити толико и нападно нелојалан! Правити варијације на рачун наше средине, као напр. „Обукла је фрак, али је смрдљиве обојке и прљава рубље задржала“. Сличну нелојалност, која би се могла класификовати и мало оштрије, починио је и Милан Грол, у Скупштини, избацивши шлагворт „Цилиндер на опанак“. Међутим пре свих, ту констатацију изразио је Љубомир Мицић, у свом чланку „Хвала ти Србијо лепа“ овим речима: „Ти не видиш Србијо, колико су те извргли руглу твоји јахачи и твоји музари. Погледај се у наше огледало! Гледај! СТАВИЛИ СУ ТИ ЦИЛИНДАР НА ГЛАВУ А НИСУ ТИ СКИНУЛИ ОПАНКЕ СА НОГУ“. Да не спомињемо ништа друго.

Зашто најзад толики млади песници, који зенитизму дугују многу благодарност — зашто заударају по људском кукавичлуку и кокотерији са признањем оне пропале стране?

Сексуални екилибр новца или трговинска преписка о валутном питању. Аутор непознат. Београд 1925.

Књига која збуњује свакога ко има мозак на вагу. Збуњује свакога чија је памет заспала у салу ограничености а гениалност у монети наше новчанице. Књига збуњује зато, јер није типична и зато што је оригинална по мислима, по чистом осећању и по техничкој опреми. Књига је провејана једним особеним лиризмом и еластичним духом, бунтовним и непатвореним. Писац је будан за све и у свако време. Треба нелитерарно осетити и изразити београдски живот. Напр.: „Оргија — велики избор спреме — за погребе“. Несумњиво, писац је човек чија се чаша горчине и разочарења препунила. Он је био на извору зала — на извору где је новац све. У једној Народној Банци. Тамо где зврји мотор целог живовања: новац! новац! новац! Тај огавни еликсир и основ савремене културе савременог друштва. За отеловљење своје пунокрвне љубави и спознаја, писац је употребио „речи као оперативну вредност“. И многу „тајну“ је открио и у многу „светињу“ завирио — очима нерва и зенитизма. На један јединствени начин разголићена је укочена хидра новац а исмејан банкарско-финансијски систем „позитивног“ рада.

Писац посматра живот и све његове каламбуре са ова два основна гледишта: *секс и новац*. Треба потцртати овде, да ова два пола, доведена у заједнички сношај и дејство, као што је то учинио наш непознати писац, представља једно од најоригиналнијих аспеката за посматрање живота и проналажење његових хијероглифа. То је једна оригинална основа на којој расту његови љути радиограми о свему што му сева кроз било живота. Црвеним словима штампано је на једној јединој страни „СЛОБОДНО КРАСТИ“, а испод тога само две речи „Кључ. Кључ“. Ево кључа за дешифровање наших живота, наших болова и ове интересантне књиге, која се незаслужено скрива по фијокама и књижарским рафовима — јер нико не воле видети себе какав је. Књига почиње или свршава (то је сасвим све једно) овим речима: „Ако се дакле не желимо лагати онда је потребно да се о НИЧЕМУ не лажемо“.

Колајна. Стихови Тина Ујевића. Издање С. Б. Цвијановића, Београд 1926.

Са новом збирком пасатистичких стихова, Ујевић је својим савременицима приредио једно ново разочарење. Не нипошто изненађење, јер „Колајна“ је само нова потврда нашег старог мишљења, написаног у ЗЕНИТУ 1921. о његовој поезији, поводом прве збирке стихова „Лелек Себра“.

У времену од пет година, Ујевић је успео да проспава један бујан део свога и нашег живота. Успео је да се рекламира и популарише помоћу вашки и помоћу свога клаунства, што уједно представља и његов највећи досадањи успех. Он је клаунство

претпоставио поезији, али нажалост само привидно, јер он по-тајно ипак пише слабе стихове. („Ојроси моје вишештво јур позно“) У времену, када је наша нова поезија учинила најбујније и најпуније замахе до светске афирмације нашом заслугом, Ујевић је са својом лексиконском поезијом остао да виси о гредама прошлих столећа, као шишмиш. Да, Ујевић је шишмиш у кули наше нове поезије. По свој прилици, прорачунато и свесно, Ујевић је себе „упропастио без користи“, како се једном у наступу своје искрености исповедио Љубомиру Мицићу. Ми жалимо то. Али од тога његова поезија не добива сасвим ништа јер је стара, изанђала, версификаторска и надасве далека новим поколењима и новим криковима наше новотворачке и *антили-терарне* епохе. За чудо је, да у овој новој збирци нема и оних стихова, који су се приближавали нашим криковима и нашем времену. Тај недостатак је очигледно на штету Ујевићевог песничког лика. А према овој збирци, од „боема“ Ујевића до песника Ујевића, даљина је огромна. Изгледа, *песник* Ујевић неће никада достићи *клауна* Ујевића. (Да је бар обрнуто!) Али, ако би се то достизавање и десило, то би био тек срећан почетак за Ујевићеву песничку будућност и тек полазна станица за обећану и прелепу земљу нове поезије.

„*Гази сјајом варке мршви Ујевићу*“.

Књиге Баухаус-а. Уредници *Валтер Гропиус* и *Л. Мохоли Нађ, Десау*. Издавач Алберт Ланген, Минхен.

Полазећи од спознаје да су све творачке области живота међусобно уско везане, Валтер Гропиус чувени модерни архитект и наш стари пријатељ Мохоли Нађ, издали су до сада осам књига, које се успешно баве готово свим проблемима данашњег живота. Са целим низом потребних објашњења, уредници се труде да учине приступачним све савремене проблеме: виђење самог рада и о резултатима свих родбинских области стварања. Тим путем настаје и једно ново мерило сопственог знања и сазнања, које ће морати утицати на све савремене ствараоце, што су се укотвили у свом „специалном“ раду.

Првих осам сјајних књига, у реткој техничкој опреми, чија типографска страна није лишена и зенитистичких трагова, објављено је овим редом: — 1) *Валтер Гропиус: Интернационална архитектура*. Избор најбољих грађевина и нацрта савремене архитектуре, и ако не сасвим потпуна. Уједињење формалног и конструктивног очигледно је и успешно решавано на многим грађевинама. — 2) *Паул Кле: Књига педагошких скица*. Обухвата метод овог интересантног сликара, доноси примере његове наставе, са многобројним илустрацијама, поред његовог изворног текста. — 3) *Општина кућа Баухаус-а*. Показује нову културу станова и могућности нове технике. Сем тога, ова књига је практични требник о грађењу, о конструкцијама, о материјалу. — 4) *Позорница у Баухаус-у*. Износи

теоријско и практично из једне модерне позоришне радионице: позориште, сцена, вариете, циркус, филм. — 5) *Пиеи Мондриан: Ново стварање*. Оснивач неопластицизма, развио је боју до њене сликарске вредности и до најјаче интензивности. Саопштава своја мишљења о свим формама стварања (ликовна уметност, музика, позориште). — 6) *Тео ван Десбург: Основни појмови нове творачке уметности*. Покушај једне нове естетике. Вођ холандске групе архитеката што се купи око часописа „Де Стејл“ и наш велики пријатељ даје замаха пластичним приказом свога развића. — 7) *Нови радови Баухаус-а*. Пружају практичне резултате једине опитне школе у Европи, која систематски ради на савременом уређењу куће. Књига је подесна за стручњака и за лаика. — 8) *Л. Мохоли Нађ: Сликарство, фотографија и филм*. Наш стари пријатељ и сарадник „Зенита“ опремио је драгоцену књигу документа о новим тежњама сликарства. Однос у прошлости и садашњости, његове могућности и зад ће у савремености. Документа о апстрактном и предметном сликарству. У овој књизи налазе се најбелоданија документа, како је фотографски апарат уништио и учинио депласираним свако импресионистичко сликарство.

Међународна изложба револуционарне уметности у Москви. Месеца марта о. г. отворена је ова изложба, коју је организовао комесаријат за народну просвету, односно комитет изложбе за револуционарну уметност Запада и Америке. У штампаном проспекту изложбе наглашава се о њеној задаћи ово: 1) Упознати шире слојеве Совјетске Уније са социалном и револуционарном уметности Запада. 2) Утврђивање свих тековина од последњих 25 година у областима социјалне и револуционарне уметности Западне Европе и Америке, у сврху научног студија. 3) Успостављање ужих и живљих културних односа између уметника Запада и уметника Совјетске Уније. Сви облици уметности биће заступани на изложби. Из области лепе књижевности: манифести и уметничка издања, часописи и новине, научна дела, која се буду односила на изложбу итд. Из области ликовне уметности: слике и репродукције, цртеже и плакате итд. Упоредо биће организовано: позориште, музика, игре и биоскоп. Иконографија наћиће такође своје место а по могућству и аутобиографије свих репрезентаната револуционарне уметности.

Важност ове изложбе не треба доказивати. Велики социални преокрети последњих 25 година не могу бити довољно и дубоко схваћени без студија уметности, у којој се одразују наде револуционарних класа нашега времена. — Тим речима завршава проспект и позив, који је упућен такође и уреднику ЗЕНИТА, са молбом да удовољи свима наведеним тражењима. Према томе, на тој надасве интересантној и значајној изложби, нашу земљу заступаће — ЗЕНИТ и зенитисти.

Зенитизам и часопис књижевних пикаваца. Готово ни једну прилику не пропусти часопис „Мисао“ (чији је уредник судски оглашен за клеветника), да не дигне ногу на зенитизам, као кер. У томе има извесна мера патологије и немоћног беса, поред типичне неписмености, којом се одликује поменути часопис. Али пре свега хоћемо да нагласимо, како нам уредник тога часописа који тако често памфлетише против зенитизма, дугује један одговор, да не би остао на њему Шопенхауеров комплимент Господин Битанга или Господин Нико — кога је сам изабрао.

У последњој свесци од 1. и 16. марта спомињу се на једном месту у „Књижевном Прегледу“ зенитисти на један особен начин, који није далеко од идиотизма. Ту се говори, поред осталих да су зенитисти „облачили своје фактичко незнање у неку измишљену боемијаду која је требала да буде ознака генијалности“. Али драги господине, што лупате којешта, као амалин који се срдџи, што му не дадох да ми понесе кофер у варош. Можда ћете имати прилике да оставите перо и да будете срећни једном, ако би се могли само дотакнути „боемског“ капута кога зенитисте. А сада да видимо што је за часопис „Мисао“, који нажалост излази у истој вароши где и ЗЕНИТ — „ново“. У својој хроници пронашао је исти дубокоумни писац горњих редова, код једног младог стихотворца — *оригиналан начин и пошћунов у нашој поезији*. Е па лепо! Цитираћемо стихове зенитисте Бранка Ве Пољанскога из 1921. на левој страни а ове „нове“ и „оригиналне“ из 1926. на десној:

ПЕСМА БРОЈ 13

Улице
Вече
Црни прсти сатова показују у сутра
Кроза ме
нејасне и црне пролазне контуре.

ЕКСПРЕС-ГРОБЉЕ

Цестом пустом
идем тужно
полагано
у осаму идиотског града
ко са гробља
жалостан.
Линије се мога лица криве
У лудилу бола

Ко — ра — чам
Ко — ра — чам
и куцање срца гушим — бројим.
„ПАНИКА ПОД СУНЦЕМ“

Улица
дугачка цеста
добро ме зна.
По њој корачам
ко клизач
по дебелом леду
.....

Данас је рођендан мој
на пустој улици
у јесен касну.
А улица дуга
све дужа бива
у бескрај ме води.
.....

СО СВЈАТИМИ У ПОКОЈ МОЈА
ДРАГА ГОСПОДО ИЗ „МИСЛИ“
И СВЕ ВАШЕ „НОВО“ А ОЧИГЛЕ-
ДНО И — ПЛАГИЈАТОРСКО!

Никола Тесла „инжењер“. Прошних дана фебруара објавише београдске новине, како је неко одржао предавање о Николи Тесли „инжењеру“, поводом његове седамдесетогодишњице. Читали смо у тим новинама и нека „откровења“, како

је Никола Тесла откривач бежичне телеграфије. Добро, за нас ништа ново — јер „Зенит“ је у својој 15. свесци 1922. штампао неколико мишљења: француских, енглеских и америчких научника о томе предмету. То се додуше нигде није споменуло, и ако то тражи лојалност сваког васпитанијег човека, па макар и не био инжењер или новинар. Срамота је, што је уопште могло да буде одржано неко предавање о „инжењеру“ Николи Тесли, као рецимо о инжењеру — Николи Пашићу. Срамота је што о великом проналазачу и електрогенију држи предавање — инжењер, чију би славу несумњиво дочекао и Никола Тесла — да је остао у овој забрављеној земљи, где је успео један инжењер да постане доживотни отац државе.

Није нам само познато, дали Никола Тесла као једини Србин носилац Нобелове награде, да ли је он члан Академије Наука? Што није, то је ваља зато, што је Пречанин и Американац и што нема ни једне тетке у Београду. Он је само „дописник“. Тесли је посвећена прва зенитистичка књига Љубомира Мицића: *Кола за спасавање!*

Плава Птица. И ако је спомињемо, није вредно спомена њено гостовање у Београду. Кабарет „Плава Птица“ (у Београду под именом позориште) није на висини ни предратних кабареа. О духу и духовитости ни трага. Јер господин „конферансје“ уопште не зна шта је то. Он са својом „духовитошћу“ не би могао да се појави недељом по подне ни на бившем Малом Калимегдану, поред „првог српског имитатора“. Илустрације не могу да надоместе сцену у неком случају. А фолклор? Фолклор је тако дилетантски изнешен, да је проста заблуда говорити о нечем уметничком код „Плаве Птице“, која по ничем није досегла ни чубурског „стила“, а камоли да га је надмашила. Тек по који штимунг је успео, али никада у целини него само на моменат, па опет бескрајна — лимунада!

Zenitistische Demonstrationen in Paris, oder Paris in Alfred Kerr. Lieber Herr Alfred Kerr! Dem Mitarbeiter des „Neuen Wiener Journals“ haben Sie wörtlich folgendes mitgeteilt:

„Der kleine Zwischenfall, dass serbische Studenten mich unsinnigerweise beschuldigt haben, zu Kriegsbeginn das blöde Gedicht „Jeder Schuss ein Russ, jeder Stoss ein Franzos“ verbrochen zu haben, war erheiternd und anregend. Den Zwischenrufer habe ich mit einem temperamentvollen Protest gleich entwaffnet, das Publikum für mich gewonnen und selbst die kleine serbische Gruppe meiner Gegner anscheinend so sehr überzeugt, dass sie beim Schluss des Vortrages nicht weniger applaudiert hat als die Masse meiner französischen Zuhörer“. Was können wir auf dieses sagen? Dass ist eine Dummheit, mein lieber Herr! Dem Mitarbeiter des „N. W. J.“ haben Sie nicht die Wahrheit gesagt. In Paris wurden Sie nicht von serbischen Studenten ausgepiffen, welche überhaupt nicht wissen wer Alfred Kerr ist und welche sich noch weniger um Ihre Lamentationen für „geistige Annäherung“ Frankreich und Deutschlands

interessieren. Sie wurden von zenitistischer Hand totgemacht. Dass ist etwas ganz anderes! Sie wurden vom zenitistischen Vertreter, dem serbischen Dichter Branko Ve Polianski, unterstützt von anderen Zenitisten, demaskiert, welche schon lange vor Ihren Tod aufhörten Studenten zu sein.

Aber um Ihr Fiasko zu verkleinern, warfen Sie die unschuldige Schuld auf serbische Studenten, welche Ihnen applaudierten — trotzdem sie nicht anwesend waren.

Übrigens, warum haben Sie so schnell Paris verlassen? Paris ist ja doch ein so angenehmes Sanatorium für geistig herabgekommene Rekonvaleszenten und..... Vielleicht war die zenitistische Pille doch zu stark! Wer weiss etwas — von Alfred Kerr?

BIBLIOGRAPHIE MONDIALE

Nous signalons ou commentons seulement les revues et les livres envoyés à la notre direction. — Бележимо или коментаришемо само оне часописе и књиге, које су слаће нашем уредништву.

Revue — Часописи

7 ARTS — Bruxelles. STURM — Berlin. ANTHOLOGIE — Liège. DIOGENES — La Plata. EUROPE — Paris. L' EN DEHORS — Orléans. IL FUTURISMO — Roma. DE STIJL — Paris/Leiden. MAGYAR IRAS — Budapest. INTEGRAL — Bucuresti. CONTIMPORANUL — Bucuresti. MANOMETRE — Lyon. ЗЛАТОРОГ — Софија. LES FEUILLES LIBRES — Paris. PASMO — Brno. MARTIN FIERRO — Buenos Aires. VERAIRON — Praha. HET BOUWBEDRIJF — Haag. LA VIE DE LETTRES — Paris. INITIAL — Buenos Aires. BLOK — Warszawa. L' ANTENNA — Milano. BIBLIOGRAF — Beograd.

Livres — Књиге

F. T. Marinetti: I NUOVI POETI FUTURISTI. Edizioni futuriste di „Poesia“ Roma 1925. — Sofronio Pocarini: LOLLINA. Edizione di „25“ Trieste 1925. — GEORGE GROSZ. Edition „AS“ Tokio 1925. — Marcello Fabri: 1925 ET NOTRE ART. Edition de l'Epoque, Paris. Alexander Mette: GEDICHTE. Dion-Verlag, Dessau 1925. — Kurt Liebmann: ENTWERDEN. Dion-Verlag, Dessau 1925. — Jan Brzekowski: TETNO. Edition „Zwrotnica“ Krakow 1925. — Rudolf Mayr: Wie vertreibt man Langweile. Köln 1926. — E. Armand: Amour libre et liberté sexuelle, Le combat contre la Jalousie et sexualisme révolutionnaire. Orléans 1926. — Григ. Петников: Казки далеких народив. Харков 1925. — Никола Т. Ђурић: Омер и Мерима. Београд 1926. — ? : Сексуални екилибр новца или трговинска преписка о валутном питању. Београд 1925. Јован Поповић: Плес над празнином. Београд 1926. — Тин Ујевић: Колајна С. Б. Цвијановић, Београд 1926. — Душан Фазловски: Строфе Револта 1926. — Emile Malespine: Autour du Babelisme. Lyon 1926. — Jan Kurek: Upaly. Warszawa 1925. Tadeusz Peiper: Szósta. 1926.

ЈЕДНО ИЗГУБЉЕНО ПИСМО

„Београд, 2. јуна 1925.

Југословенско-енглеском Клубу

Београд.

Пригодом конференције Г. Владимира Скерлића о новој поезији у Вашем цењеном клубу, изјавила је госпођа Исидора Секулић, да су сва докуменшта свейске штампе о успеху и одјеку зенистичког покрета у свейу тек последица неке организације, па чак да сам ја то исто госпођи Секулић и сам неком приликом признао.

Поводом споменуће примедбе, слободан сам овим путем саопштити свима онима који су тој конференцији присуствовали, да је изјава госпође Секулић, довољно малициозна, могла да падне због незнања и због посвемашње необавештености и да је то преслаб аргументи против једне необичне и јасне чињенице. Најзад, најодлучније поричем, да би у горњем смислу икада и ма коме могао дајти горе поменуто признање о постојању било какве, макар и измишљене организације, јер је таква подвала без икакве реалне основе. Зенистички нису чланови никаквих друштава за узајамно хвалење, какав је свакодневни обичај код наших нейријашеља у њиховој ошацибини.

С поштовањем

Љубомир Мицић

П. С. Прошло је од тада скоро годину дана. Али госпођа Секулић ни у тој години није прогледала својим очима. Њезине очи су библиотеке. Истина, Исидора Секулић је покровитељ и књижевни патрон многих наших епигона. Али зато „одврашно је спомињајти име Барбиса у вези са ЗЕНИТОМ!“ То је нова мудрост Исидоре Секулић. Шта ћемо госпођо. Није довољно подрезати само стару косу. Треба и те како подрезати стару памет, па макар се исцедила кринолина Ваше књишке садржине. Ви пишете: „Нема идеала“. Ми Вам одговарамо: ако немате идеала и ако сте слепи па не видите идеале много веће и много замашније које ваш штamani ум не може уопште ни да дохвати, не лажите саму себе, не обмањујте ову полуписмену земљу Вашим „знањем“, јер има и таквих, који Вам верују. Ви пишете: „Изгубили смо жеђ за вредностима, па и осећање за оцену вредности“. — Лепо је то признање госпођо. Врло лепо признање испред свих оних, у чије име сте то тако смионо написали. И баш у име тога признања требали би што пре да престанете писати уопште, пошто би то била логична последица Ваших дубоких спознања. Јер најзад, Вас чак ни један Скерлић није признавао — па шта хоћете онда у оној књижевности, која је само мала кћи великога оца Јована Скерлића? Ето — „Нема идеала“.

ZENIT revue internationale

calendrier de l'art nouveau et de la vie contemporaine

directeur
fondateur

Lioubomir Mitzitch

Belgrade obilitchev venatz 36

La revue paraît chaque mois.

Dans le monde entier seulement notre revue publie les manuscrits inédits et originaux en toutes les langues du globe. Abonnement d'un an pour tous les pays étrangers: 40 francs.

Prix du numéro 5 francs.

Directeur reçoit tous les jours de 6—7 heures du soir.

n'oubliez pas la poésie
antieuropéenne interdite
de Lioubomir Mitzitch

AVION SANS APPAREIL

ZENIT-GALERIE DE L'ART NOUVEAU

peut-être visitée sous demande et avis par écrit préalable

Représentant en France

BRANKO VE POLIANSKY

по претходној писменој пријави и молби, може се видети

ЗЕНИТ-ГАЛЕРИЈА НОВЕ УМЕТНОСТИ

АЕРОПЛАН БЕЗ МОТОРА

не заборавите забрањену

антиевропску поезију

Љубомира Мицића

ЗЕНИТ међународни часопис

уредник и оснивач **Љубомир Мицић**

Београд обилићев венац бр. 36

Часопис излази месечно.

Једини часопис у свету који штампа само не-објављене рукописе у свим оригиналним језицима на глобусу.

Годишња претплата 100 динара.

Свеска у продаји 10 динара.

Уредник, прима дневно од 6—7 часова увече.